

1. veebruar 2022

Lahend 9157/08 - väljendusvabadus

Manannikov vs. Venemaa

Artikkel 10-1

Kaebaja on inimõiguste aktivist, kes osales koos ühe teise isikuga ametlikult heaks kiidetud üritusel president Putini toetuseks 2007. aasta detsembris toimunud parlamendivalimiste ja 2008. aasta märtsis toimunud presidendivalimiste eel. Nad liikusid rahvahulka ja tõstsid üles loosungi „Putin on parem kui Hitler“. Kui üritusel tekkisid pinged, siis politsei käskis loosungi eemaldada. Nad seda ei teinud ja jätkasid selle kuvamist kogu sündmuse vältel. Vägivald ei järgnenud. Kaebaja mõisteti süüdi avalike ürituste läbiviimise korra rikkumises (haldusõiguserikkumises) ja teda karistati rahatrahviga 500 rubla (vastas 14 eurole trahvi tegemise hetkel). Kaebaja vaidlustused siseriiklikul tasandil ei olnud edukad. EIK-sse pöördudes tugines artiklile 10.

EIK leidis, et politsei korraldus loosungi eemaldamiseks ja kaebaja süüdimõistmine kujutas „sekkumist“ kaebaja väljendusvabadusse, mis oli „seadusega ette nähtud“. Samas EIK leidis, et juhtumi konkreetsetel asjaoludel ei läinud see „sekkumine“ kaugemale sellest, mis oli „demokraatlikus ühiskonnas vajalik“. EIK pidas ka silmas, et kaebajat ei eemaldatud ürituselt, siis ei tundunud tema süüdimõistmine ja rahatrahv, mis oli siseriikliku õigusega ette nähtud miinimumsumma, ülemäärased. EIK ei tuvastanud EIÕK artikkel 10 rikkumist.

Lahendile on lisatud 3 eriarvamust.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

1. veebruar 2022

Lahend 4418/18 - õiglane kohtupidamine

Kramareva vs. Venemaa

Artikkel 6-1

Kaesus käsitleb töövaidlust. 2016. aasta juulis lõpetas riigiettevõtte Mosecostroy, kus kaebaja töötas osalise tööajaga, kaebaja tööleping põhjusel, et selle täitmiseks oli tööle võetud teine töötaja täistööajaga. Kaebaja palus kohtul tunnistada töölepingu ülesütlemine ebaseaduslikuks, ennistada ta, välja mõista saamata jäänud töötasu ja mittevormalise kahju hüvitis ning, et ettevõtte annaks talle mõnede tööga seotud dokumentide koopiad. Kohtuistungil viibis prokurör, kes istungi lõpus avaldas arvamus/seisukoha, et kaebaja nõuded tuleks osaliselt rahuldada. Ringkonnakohus rahuldab kaebaja nõuded seoses dokumentide koopiade andmisega ja mittevormalise kahju hüvitamise väljamõistmisega, kuid leidis, et kaebaja töölepingu ülesütlemine oli seaduslik ja jättis ülejäänud nõuded rahuldamata. EIK pöördudes tugineb kaebaja artiklile 6-1 ja leiab, et menetluses ei järgitud poolte õiglast ja võrdest tasakaalu.

Kaebaja kaebuste tuumaks oli asjaolu, et prokurör osales menetluses. EIK märkis, et kohtupraktikas on selle küsimuse lahendamiseks kasutatud erinevaid lähenemisviise, samuti prokuratuuri tsiviilmenetluses osalemise erinevaid mudeleid kogu Euroopas. Olemasolevad lähenemisviisid ei olnud kokkusobimatud ega nõudnud üldist seisukohta selle kohta, kas prokuratuuri sekkumise, mis tahes mudel on kooskõlas artikli 6 nõuetega.

---

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

Venemaa tsiviilmenetlusseadus andis pooltele võimaluse esitada oma kirjalikud või suulised arvamused pärast prokuröri sekkumist menetlusse. Venemaa siseriikliku õiguse kohaselt oli prokurör sõltumatu õiguslase teadmiseiga ametnik ja tema osalemine teatud liiki tsiviilasjades oli seadusega ette nähtud, kui seda nõudis kodanikuõiguste ja ühiskonna või riigi seaduslike huvide kaitse. Prokuröri seisukoht ei saanud ette määrata kohtu seisukohta asjas ja tema osalemine sellisena ei takistanud pooltel oma õigusi täiel määral teostamast. Samuti ei rikkunud see pooltevahelist tasakaalu ega võistlevuse põhimõtet. Prokuröridel ei olnud tsiviilmenetluses erilisi volitusi, nad ei osalenud kohtute aruteludel ning nende arvamused olid avalikud ja kommenteerimiseks avatud.

Käesolevas asjas oli prokurör andnud seisukoha, et kaebaja tööle ennistamise nõue tuleb jätta rahuldamata, sest see on siseriikliku õiguse kohaselt alusetu. EIK leidis, et miski ei tõendanud, et seda tehes oleks prokurör tegutsenud kaebaja vastasena menetluses või tegutsenud avalike huvide tagamisel *ultra vires*. Kaebaja väide, et prokuröri arvamus oli kohtuid põhjendamatult mõjutanud, oli puhas spekulatsioon ning seda ei toetanud ükski konkreetne tõend. Kaebaja argumente ei toetanud ka viide asjakohastele õigusnormidele. Seega ei olnud käesolevas asjas alust järeldada poolte võrdsuse põhimõtte rikkumist. Veelgi enam, kooskõlas võistlevuse põhimõttega oli prokuröri arvamus avalikustatud ja protokollitud, osapooled teadsid selle sisu ning neil oli nii õiguslikult kui ka praktikas tõhus võimalus esitada sellele vastuväiteid. Sellest tulenevalt leidis EIK, et käesolevas asjas ei esine artikkel 6-1 rikkumist.

Lahendile on lisatud ühe kohtuniku eriarvamus.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

3. veebruar 2022

Lahend 39325/20 - õigus saada teavet

Šeks vs. Horvaatia

Artikkel 10-1

Kaebajaks oli pensionil poliitik, kes taotles Riigiarhiivilt juurdepääsu salastatud dokumentidele, et kirjutada raamat Horvaatia Vabariigi asutamise kohta. Pärast Rahvusliku Julgeolekunõukogu kantselei arvamuse saamist tühistas Horvaatia president 31 nõutud dokumendi salastatuse, kuid keeldus kustutamast ülejäänud 25 dokumendi salastatust väites, et selline avalikustamine võib põhjustada korvamatut kahju Horvaatia Vabariigi sõltumatusele, terviklikkusele, riiklikule julgeolekule ja välissuhtetele. Riigiarhiiv jättis seega kaebaja taotluse 25 dokumendi osas rahuldamata, võimaldades talle juurdepääsu ainult nendele dokumentidele, mille salastatus oli kustutatud. Kaebaja vaidlustused siseriiklikul tasandil ei olnud talle edukad.

EIK märkis eelkõige, et presidendi otsus keelduda mõne dokumendi salastatuse kustutamisest põhines riikliku julgeoleku tagamisele spetsialiseerunud asutuse arvamusel seoses võimalike julgeolekuriskidega ning selle otsuse vaatasid läbi ka teabevolinik, Horvaatia kõrgeim halduskohus ja konstitutsioonikohus. Suuremas osas kaebaja said nõutud dokumentidele juurepääsu.

EIK järeldas, et käesoleval juhul oli kaebaja juurdepääsu teabele põhjusega häiritud ning see oli vajalik ja proportsionaalne riikliku julgeoleku tagamise eesmärgil. EIK leidis, et kaebajale olid antud piisavad menetluslikud tagatised ning sellises küsimuses otsustamine jäi riigi laialdase kaalutusõiguse piiridesse. EIK ei tuvastanud käesolevas asjas EIÕK rikkumist.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

3. veebruar 2022

Lahend 1469/20 - seaduse alusel loodud kohus

Advance Pharma sp. z o.o vs. Poola

Artikkel 6-1

Kaebaja äriühingu kassatsioonkaebuse, mille kaebaja oli esitanud tsiviilasja hüvitamise menetluses, vaatas läbi Poola Riigikohtu tsiviilkolleegiumi kolmest kohtunikust koosnev kolleegium. Kohtunikud määrati ametisse uue riikliku kohtunõukogu (NCJ) menetluse kaudu, mis loodi 2017. aasta muutmiseadusega osana Poola kohtusüsteemi ulatuslikust seadusandlikust reformist, mille valitsus algatas 2017. aastal. NCJ kohtuliikmed valis nüüd Sejm. Vastavalt asjakohastele siseriiklikele sätetele tervikuna määras Poola president kohtunikud kõikidele kohtuastmetele ja kohtuliikidele, sealhulgas ülemkohtule, järgides NCJ soovitusi, mille viimane andis välja pärast konkursil korraldatud valikumenetlust.

Kaevanud äriühing kaebas, et tema kohtuasja läbi vaadanud tsiviilkolleegiumi kohtunikud määras NCJ soovitusel ametisse Poola president, rikkudes ilmselgelt siseriikliku seadust ja õigusriigi põhimõtteid ning võimude lahususe ja kohtusüsteemi sõltumatuse põhimõtteid.

Käesolev kaasus on üks 94-st Poola vastu esitatud kaebusest ja, mis puudutab 2017. aastal algatatud Poola kohtusüsteemi ümberkorraldamise erinevaid aspekte. Praeguseks on EIK teinud 4 kohtuotsust, millest kolm on lõplikud. Nagu eelmistel juhtudel, EIK rõhutas, et tema ülesanne ei olnud hinnata Poola kohtusüsteemi ümberkorraldamise legitiimsust tervikuna, vaid teha kindlaks, kas ja kui jah, siis kuidas on muudatused mõjutanud kaebaja äriühingu õigusi vastavalt EIÖK artikli 6 lõikele 1.

EIK leidis, et Poola Riigikohtu tsiviilkolleegiumi kohtunike määramise kord oli põhjendamatult mõjutanud. See kujutas endast põhjanevat eeskirjade eiramist, mis mõjutas negatiivselt kogu protsessi ja seadis ohtu selle legitiimsusele. Seega ei olnud tsiviilkolleegium „seadusega loodud sõltumatu ja erapooletu kohus“ EIÖK tähenduses.

EIK mõistis kaebajale mittevaralise kahju hüvitiseks 15 000 eurot, varalise kahju hüvitamise nõue jäeti rahuldamata.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

3. veebruar 2022

Lahend 66328/14 - vara äravõtmine

N.M. ja teised vs. Prantsusmaa

Protokoll nr 1 artikkel 1

2001. aastal puudega sündinud lapse vanemad esitasid 2006. aastal nii enda kui ka oma lapse nimel hagi haigla vastu meditsiinilise vea tõttu, kuna lapse sünnieelne diagnoos ei tuvastanud kõrvalekaldeid. Nad nõudsid muu hulgas hüvitist puudest tulenevate kulude eest.

7. märtsil 2002 jõustusid uued seadusandlikud sätted (kodifitseeritud sotsiaalmeetmete ja perekonnaseadustiku (CASF) artiklis L. 114-5), mis keelasid selliste kulude arvestamise kahju hüvitamisele kuuluva kahju arvutamisel, mis on pärast kaebajate lapse sündi (2001. aastal), kuid enne nende tekitatud kahju hüvitamise nõude esitamist (2006. aastal). Selle seaduse üleminekusätted nägid ette selle tagasiulatuva kohaldamise. 2010. aastal aga tunnistas põhiseadusnõukogu need sätted põhiseadusele vastavuse eelotsusetaotluse (QPC) kohta tehtud otsusega kehtetuks. Selline otsus andis Conseil d'État'le ja kassatsioonikohtule kaks erinevat tõlgendust seoses CASF-i artikli L. 114-5 kohaldatavusega kohtuvaidlustele. Conseil d'État leidis, et uued sätted olid sellise olukorra suhtes

kohaldatavad, samas kui kassatsioonikohus leidis, et kohaldada tuleks seadussätteid, mis kehtisid kahju tekkimise ajal. Käesoleval juhul leidis Conseil d'État 2014. aastal, et kuna kaebajad ei olnud enne vastava õigusakti jõustumist (7. märtsil 2002) menetlust algatanud, on kohaldatav CASF-i artikkel L. 114-5. vaidlusele ja jõudis järeldusele, et see takistas hüvitise määramist puudega lapse hooldamise kulude katteks kogu tema (lapse) elu jooksul (hüvitisele, millele neil oleks olnud õigus järjepideva kohtupraktika kohaselt enne selle õigusakti vastuvõtmist).

EIK leidis, et pidades silmas Prantsuse tavaõiguse põhimõtteid ja vastutuse kohta väljakujunenud kohtupraktikat, mille kohaselt tekkis kahju hüvitamise nõue kohe pärast nõude aluseks oleva kahju tekkimist, võisid kaebajad õiguspäraselt eeldada, et nad on õigustatud saama hüvitist neile tekitatud kahju eest, mis vastab puudega lapse hooldamise kuludele. Seetõttu oli neil „*valdus*“ protokoll nr 1 artikli 1 esimese lause tähenduses.

EIK leidis, et CASF-i artikli L. 114-5 sätete kohaldamine kaebajate hagile, mis põhimõtteliselt välistas nende poja puude eest hoolitsemise kulude hüvitamise, kujutas endast sekkumist, mis võrdub vara äravõtmisega.

Kokkuvõtvalt jõudis EIK järeldusele, et tal ei ole võimalik tuvastada, et Conseil d'État'i CASF-i artikli L. 114-5 kohaldamine 31. märtsi 2014. aasta otsuses võib olla tuletatud siseriiklike kohtute väljakujunenud kohtupraktikast. EIK leidis, et kaebajate omandisse tagasiulatuvat sekkumist ei saa seetõttu pidada kui „*seadusega ette nähtud*“ sekkumist protokoll nr 1 artikli 1 tähenduses ja tuvastas seetõttu selle artikli rikkumise.

Mis puudutab kaebajatele varalise või mittevaralise kahju hüvitamiseks väljamõistetavat summat tuvastatud rikkumise eest, leidis EIK, et artikli 41 kohaldamise küsimus ei olnud otsustamiseks valmis ja ei teinud selle kohta otsust.

[Lahend](#) (prantsuse keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)